

1. zadatak

Provedena je dijafiltracija otopine proteina u membranskom modulu sa šupljim vlaknima dijametra 0,1 cm i dužine 100 cm. Koeficijent difuzije proteina je $9 \cdot 10^{-7} \text{ cm}^2/\text{s}$, dok je viskozitet otopine proteina $1,2 \cdot 10^{-3} \text{ Pa s}$ i gustoća 1,1 kg/L. Odredite polarizacijski modul ako je protok tekućine kroz membranu $45 \text{ L m}^{-2} \text{ h}^{-1}$, a linearna brzina strujanja tekućine 450 cm s^{-1} .

Bilansa mase u ustaljenom stanju

$$J \cdot c + D \cdot dc/dx = J \cdot c_p$$

Integracija uz granične uvjeti

$$x=0 \quad c=c_m$$

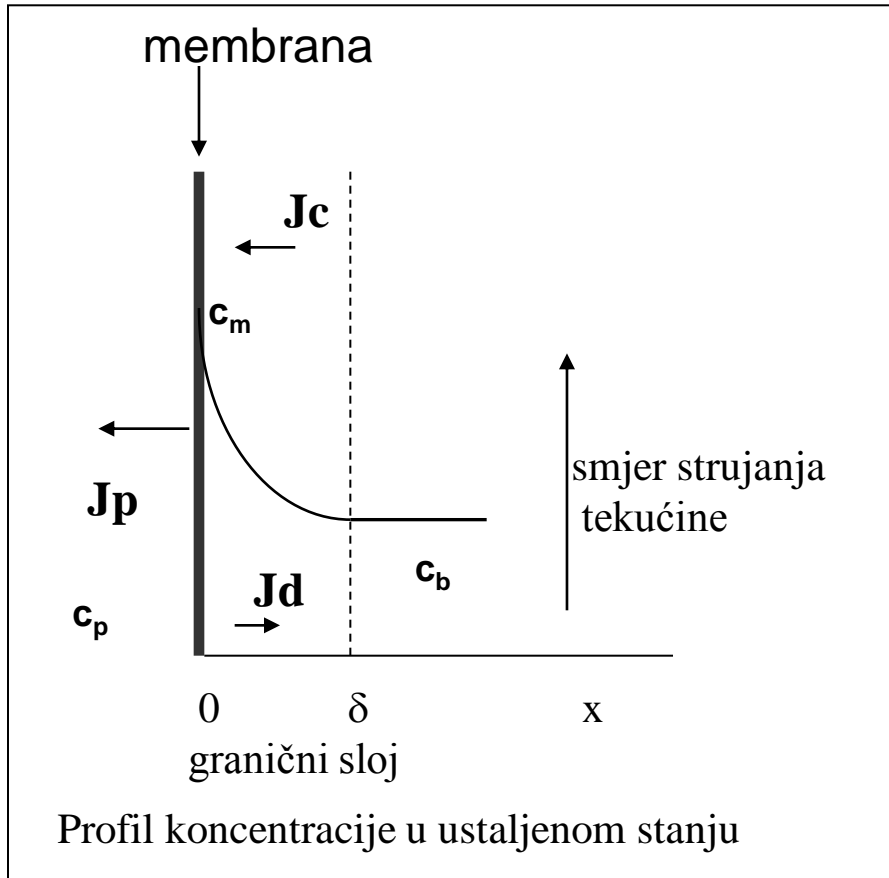
$$x=\delta \quad c=c_b$$

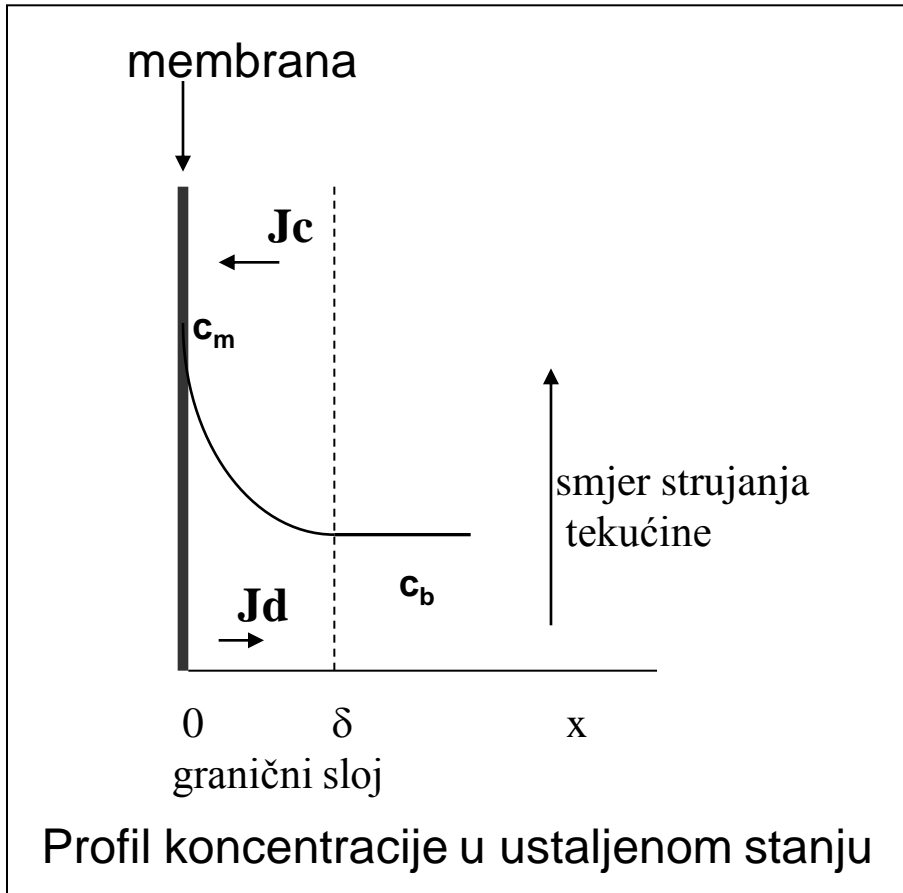
$$\ln[(c_m - c_p) / (c_b - c_p)] = J \delta / D$$

ili

$$(c_m - c_p) / (c_b - c_p) = e^{J \delta / D}$$

koeficijent prijenosa mase $k = D / \delta$

Membrana nepropusna za otopljenu tvar ($c_p=0$)

$$J \cdot c = -D \cdot dc/dx$$

Integracija uz granične uvjeti

$$x=0 \quad c=c_m$$

$$x= \delta \quad c=c_b$$

$$\ln (c_m/ (c_b))=J \delta/D$$

ili

$$c_m/c_b = e^{J \delta/D}$$

c_m/c_b - polarizacijski modul

Ovisnost k o Sh-broju

$$Sh = k d_h / D = a Re^b Sc^c (d_h / L)^e$$

geometry	flow	a	b	c	e	Comments
tube	laminar	1,62	0,33	0,33	0,33	theoretical
	turbulent	0,082	0,69	0,33	-	-
slit	laminar	1,86	0,33	0,33	0,33	theoretical
	turbulent	0,023	0,8	0,33	-	theoretical
	turbulent	0,023	0,875	0,25	-	theoretical
spacer	laminar	0,664	0,5	0,33	0,5	experimental
stirred cell	laminar	0,23	0,567	0,33	-	experimental
rotating	laminar	0,75	0,5	0,33	0,42	experimental

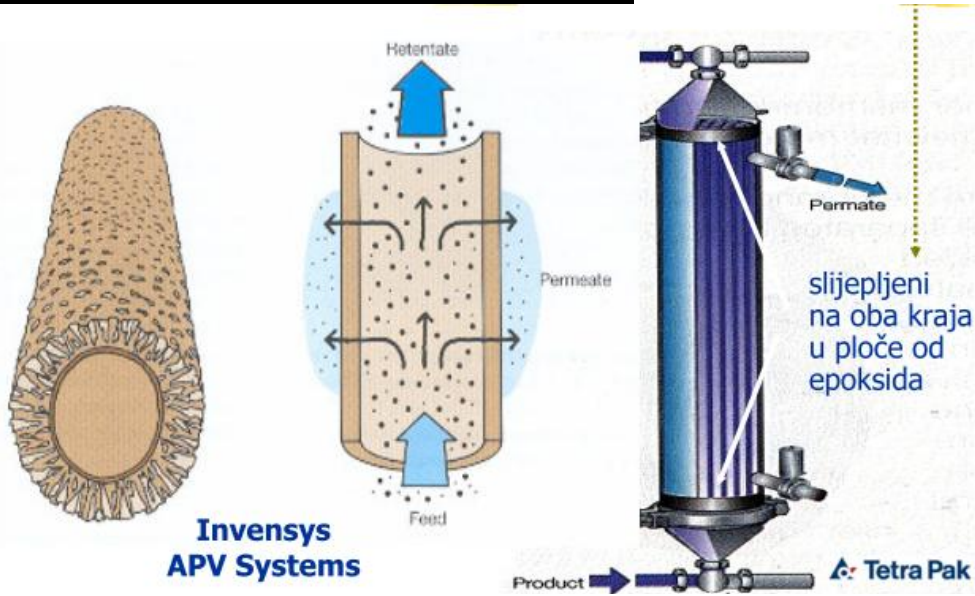
2. zadatak

Ultrafiltracija se primjenjuje u mljekarskoj industriji pri koncentriranju mlijeka. Fizikalna svojstva mlijeka su: gustoća 1,03 kg/L, viskozitet 0,008 g/cm s, koeficijent difuzije proteina $7 \cdot 10^{-7}$ cm²/s, koncentracija proteina na ulazu u modul 3,1% i koncentracija proteina u sloju gela 22 %.

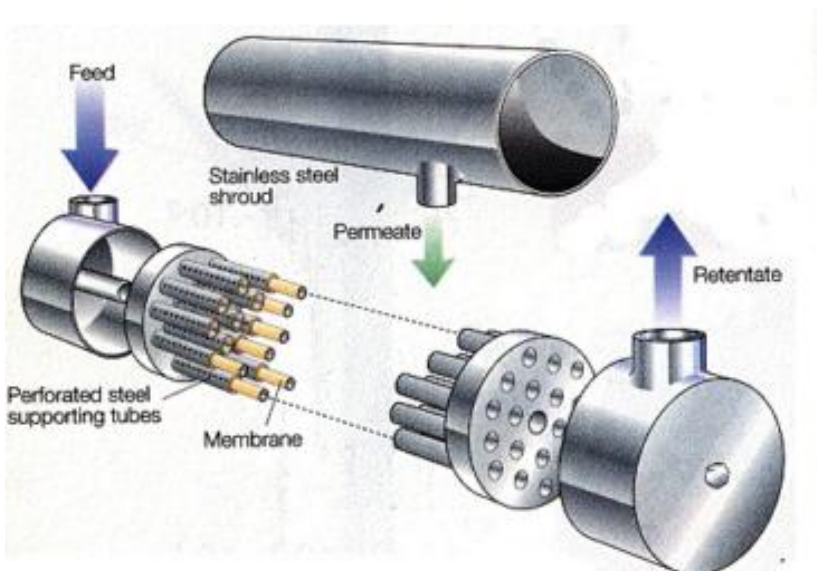
- a) Izračunajte maseni tok za modul sa šupljim vlaknima i cijevni modula sljedećih karakteristika:

	modul sa šupljim vlaknima	cijevni modul
d (cm)	0,11	1,25
L (cm)	63,5	240
br. šupljih vlakana ili cijevi	660	240
protok (L/min)	41	265

Modul sa šupljim vlaknima

Cijevni modul (membrane unutar ili oko cijevi)

Ultrafiltracija

b) Usljed promjena u proizvodnji protok tekućine kroz modul sa šupljim vlaknima smanjio se za 25 %. Koliko sada iznosi linearna brzina strujanja tekućine u modulu?

3. zadatak

Sirutka se koncentrira ultrafiltracijom u cijevnom membranskom modulu. Pri protjecanju čiste vode kroz modul, protok vode kroz membranu iznosi $100 \text{ L/m}^2 \text{ h}$ uz pad tlaka u modulu za $0,4 \text{ atm}$.

Prosječna vrijednost koeficijenta difuzije za proteine sirutke je $4 \cdot 10^{-7} \text{ cm}^2/\text{s}$.

Osmotski tlak otopine proteina definirana je Jonssonovom jednačbom:

$$\Pi = 4,4 \cdot 10^{-3} C - 1,7 \cdot 10^{-6} C^2 + 7,9 \cdot 10^{-8} C^3 \text{ (atm)}$$

gdje je C koncentracija proteina (g/L).

Za primjenjeni tip modula, uvjete strujanja i difuziju, koeficijent prijenosa mase iznosi $7,8 \cdot 10^{-4} \text{ cm/s}$.

- a) Izračunajte hidrauličku propusnost membrane (L_p) pri protjecanju vode kroz modul.
- b) Kakav utjecaj pad tlaka kroz membranu (Δp) ima na protok tekućine kroz membranu ($J=0-104 \text{ L/m}^2 \text{ h}$) ako koncentracija proteina u sirutki iznosi 10 g/L ? Pretpostavite da je membrana nepropusna za proteine sirutke, te da vrijednost koeficijenta prijenosa mase ne ovisi o δ .

- c) Provedena je ultrafiltracija sirutke različitih koncentracija proteina (c_b) u području gdje je J neovisan o Δp .

Koncentracija proteina (g/L)	Protok tekućine kroz membranu (L/m ² h)
10	103,8
100	39,5
200	20,0
300	8,8

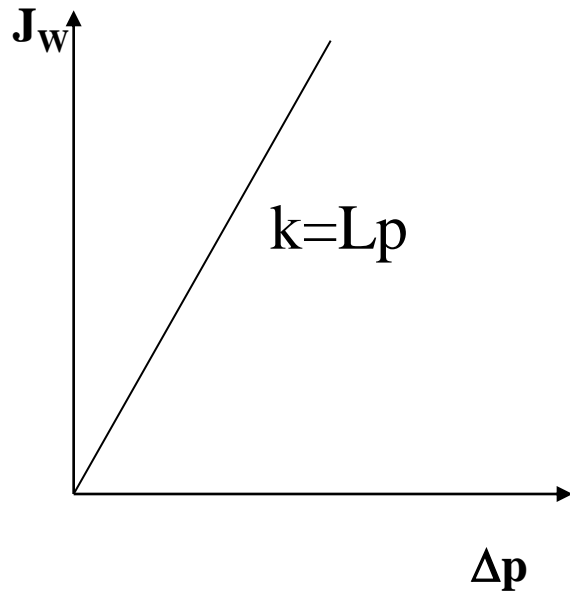
Izračunajte koncentraciju proteina u sloju gela (c_g)

- d) Izračunajte maksimalni protok tekućine kroz membranu i pad tlaka kroz membranu ako je koncentracija proteina u sirutki 20 g/L?

a) Hidraulička propusnost membrane

$$L_p = ?$$

$$J_w = L_p \cdot \Delta p \quad (\text{Darcyjev zakon})$$

b) Ovisnost volumnog protoka tekućine kroz membranu (J) o padu tlaka (Δp)

1. izračunati koncentraciju c_m za zadane vrijednosti $J=0 - 110 \text{ L/m}^2\text{h}$ prema jednadžbi

$$c_m/c_b = e^{J \delta/D}$$

uz pretpostavku da je $k = \text{konst.}$

2. izračunati osmotski tlak prema Jonssonovoj jednadžbi:

$$\Pi = 4,4 \cdot 10^{-3} C_m - 1,7 \cdot 10^{-6} C_m^2 + 7,9 \cdot 10^{-8} C_m^3$$

3. izračunati Δp iz jednadžbe

$$J = L_p (\Delta p - \sigma \Pi_m)$$

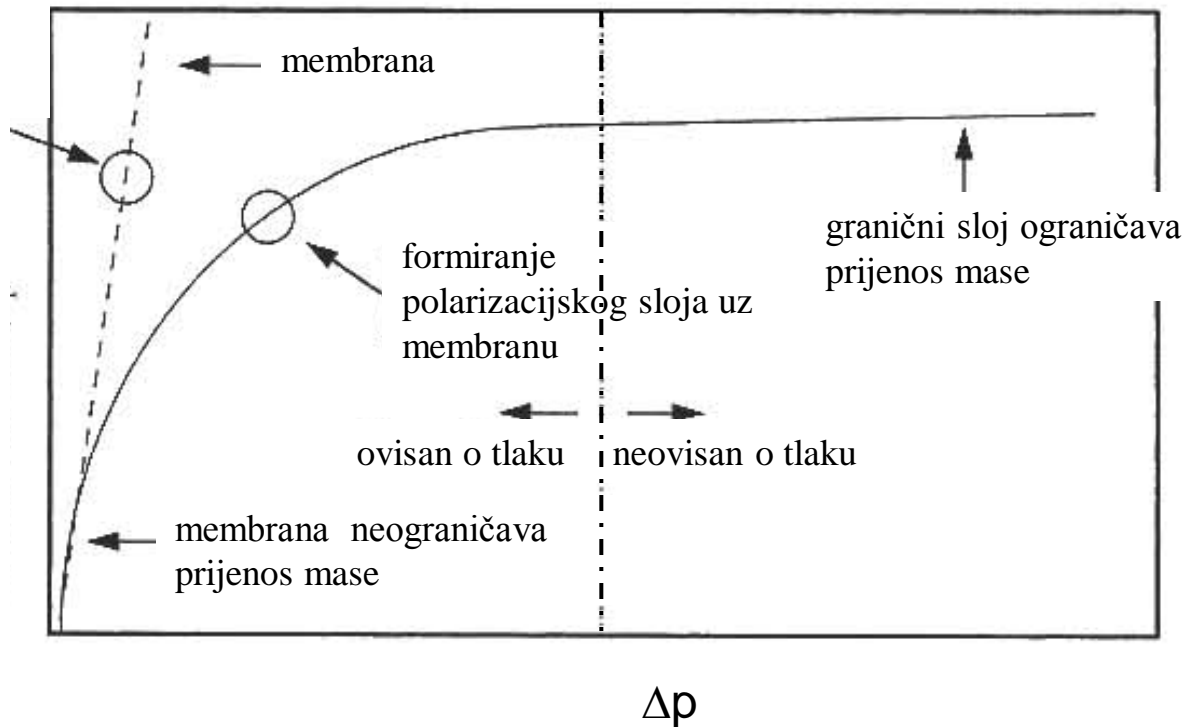
4. Nacrtati ovisnost J o Δp

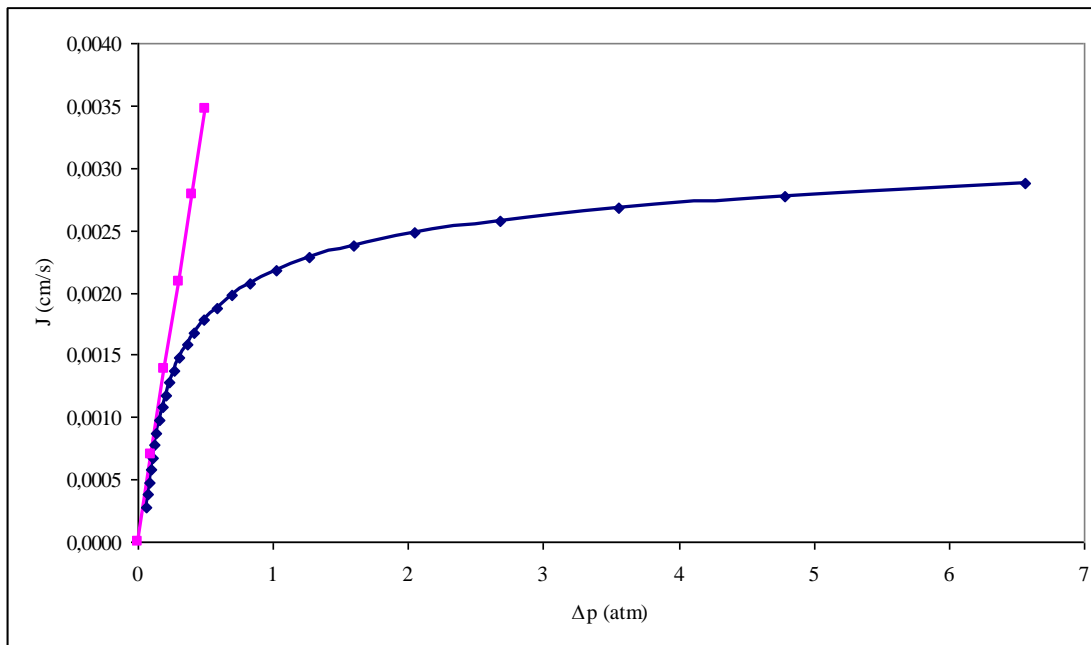
REGIMES OF CROSS-FLOW FILTRATION

$$J_{\max} = (D/\delta) \ln (c_g/c_b)$$

hidraulička
propusnost
membrane je
konstan

Protok kroz membranu, J

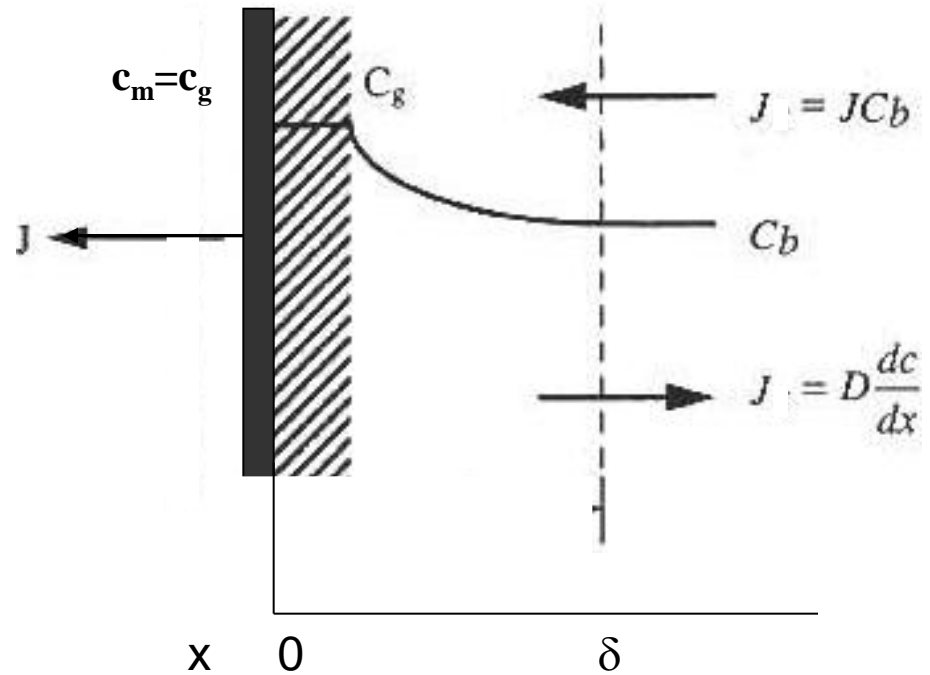
ovisnost toka mase (J) o padu tlaka (Δp)

c) koncentracija gela (c_g)

$$\ln(c_g / c_b) = J \delta / D$$

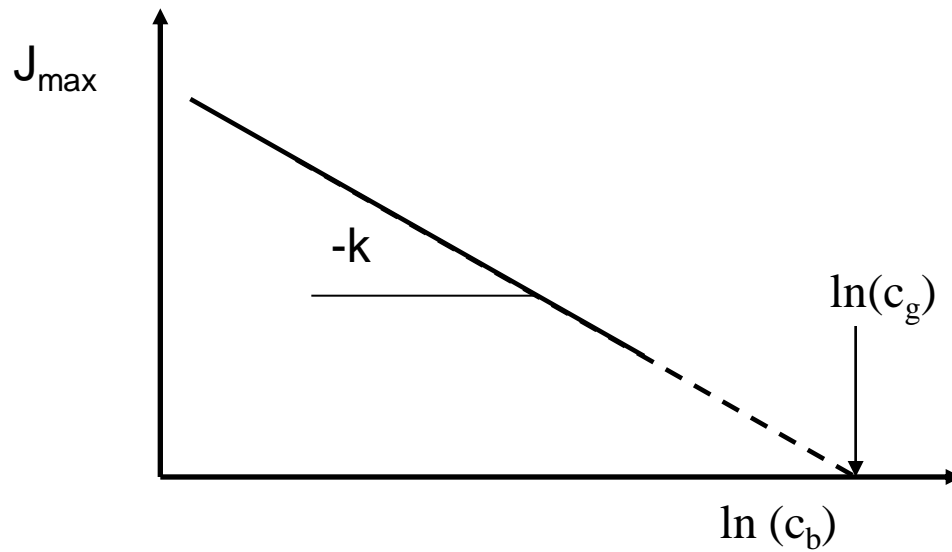
ili

$$c_g / c_b = e^{J \delta / D}$$

Profil koncentracije i nastajanje sloja gela na površini ultrafiltracijske membrane

$$J_{\max} = k \ln(c_g/c_b)$$

maseni tok vode	maseni tok vode	Cm	Πm	Δp	Δp
cm/s	L/m2h	g/L	atm	Pa	atm
2,78E-04	9,992	14,278	0,0627	6,39E+03	0,0631
3,78E-04	13,589	16,231	0,0713	7,28E+03	0,0718
4,78E-04	17,186	18,451	0,0811	8,29E+03	0,0818
5,78E-04	20,783	20,975	0,0923	9,43E+03	0,0931
6,78E-04	24,380	23,844	0,1050	1,07E+04	0,1060
7,78E-04	27,977	27,105	0,1196	1,22E+04	0,1207
8,78E-04	31,574	30,813	0,1363	1,39E+04	0,1375
9,78E-04	35,172	35,028	0,1554	1,59E+04	0,1568
1,08E-03	38,769	39,819	0,1775	1,81E+04	0,1790
1,18E-03	42,366	45,266	0,2030	2,07E+04	0,2047
1,28E-03	45,963	51,457	0,2327	2,38E+04	0,2345
1,38E-03	49,560	58,496	0,2674	2,73E+04	0,2694
1,48E-03	53,157	66,497	0,3083	3,15E+04	0,3104
1,58E-03	56,754	75,593	0,3570	3,64E+04	0,3593
1,68E-03	60,351	85,933	0,4157	4,24E+04	0,4181
1,78E-03	63,949	97,688	0,4872	4,96E+04	0,4898
1,88E-03	67,546	111,050	0,5758	5,86E+04	0,5785
1,98E-03	71,143	126,240	0,6873	6,99E+04	0,6901
2,08E-03	74,740	143,508	0,8299	8,44E+04	0,8329
2,18E-03	78,337	163,138	1,0156	1,03E+05	1,0187
2,28E-03	81,934	185,453	1,2614	1,28E+05	1,2647
2,38E-03	85,531	210,821	1,5923	1,62E+05	1,5957

Ultrafiltracija

Δp	maseni tok vode	maseni tok vode
atm	L/m ² h	cm/s
0,00E+00	0,00E+00	0,00E+00
1,00E-01	2,50E+01	6,95E-04
2,00E-01	5,00E+01	1,39E-03
3,00E-01	7,50E+01	2,09E-03
4,00E-01	1,00E+02	2,78E-03
5,00E-01	1,25E+02	3,48E-03

Cb(g/L)	J (L/m² h)	Cb (g/L)	ln Cb
10	103,8	322089,61	2,3025851
100	39,5	148,43842	4,6051702
200	20	221,03418	5,2983174
300	8,8	308,93034	5,7037825

